

Toelichting project

Een vitale start in de praktijk voor stagiaires en startende verpleegkundigen.

Leren van goede praktijken

Het project richt zich op het behoud van studenten verpleegkunde in de laatste jaren van de opleidingen en in de eerste jaren als verpleegkundige door een vitale start in de praktijk. Dat gaan we doen door te leren van goede (stage)praktijken voor studenten/stagiaires en startende verpleegkundigen. Dat wil zeggen: praktijken die zijn gericht op een soepele overgang (transitie) van opleiding naar praktijk met aandacht voor vitaliteit in een veilige en gezonde leer-werkomgeving. Wat werkt en waarom en wat zijn de voorwaarden (op individueel, team- en organisatieniveau) voor een vitale start?

Centraal in dit project staan de begrippen 'transitie' en 'vitaliteit'. Het concept transitie verwijst naar een complex, dynamisch proces van verandering (Chicca & Bindon, 2019)¹. Vitaliteit is een breed concept en omvat de dimensies energie, motivatie en veerkracht (Strijk et al., 2015).

Behoud van medewerkers in de zorg is belangrijker en urgenter dan ooit. Het tekort aan zorgpersoneel, in het bijzonder aan verpleegkundigen, de grootste beroepsgroep in de zorg, is groot en neemt nog steeds toe. De toenemende druk op de zorg door een steeds ouder wordende bevolking en nu ook door de Covid-pandemie leiden tot toenemende werkdruk bij frequent en langdurig ziekteverzuim en vroegtijdige uitval en uitstroom onder zorgpersoneel, waardoor de druk nog verder oploopt.

Verpleegkundigen van 50+ houden om meerdere redenen het fysiek en mentaal zware werk niet meer vol of voor gezien (Van Vliet & van Staa, 2019). Maar ook studenten en pas afgestudeerde verpleegkundigen de beroepsbevolking van morgen, haken vroegtijdig af (Bakker, 2022, Kox, 2022). En dit neemt momenteel toe. Uit onderzoek van RegioPlus blijkt dat van de zorgverleners die uit de sector vertrekken maar liefst 40% korter dan twee jaar in dienst is en ruim één op de vier (27,5%) korter dan een jaar.

Enkele feiten:

- Er zijn nu ongeveer 40.000 moeilijk vervulbare vacatures en dit dreigt op te lopen naar 100.000;
- Het ziekteverzuim in de zorg is opgelopen tot 8,06% in 2022, een stijging van 15% ten opzichte van het jaar ervoor. Onder jonge zorgmedewerkers tot 26 jaar is deze stijging zelfs 26% (naar 5,98% in 2022) (Vernet, 2022);
- Bijna de helft (46%) van de studenten verpleegkunde (N = 711) blijkt al tijdens de opleiding te kampen met mentale gezondheidsklachten en meer dan de helft (57%) met klachten aan het bewegingsapparaat (Bakker et al., 2019; Kox et al., 2020; Bakker, 2022; Kox, 2022).

De Covid-19 pandemie heeft de urgentie alleen maar groter gemaakt. Er zijn diverse lokale en nationale initiatieven ontwikkeld, al voor en ook tijdens de pandemie, om uitval en uitstroom te voorkomen, de overgang van opleiding naar werk beter te laten plaatsvinden en de vitaliteit van

---

¹ Lijst met literatuurverwijzingen op aanvraag

verpleegkundigen te vergroten. Het ontbreekt echter aan samenhangende programma's met een integrale aanpak die zijn ingebed in het beleid en de praktijk van de opleidingen en de zorgorganisaties (Bakker, 2022; Commissie Werken in de Zorg, 2020; van Arve, 2021). Voor studenten en startende verpleegkundigen lijkt een veilige landing in een gezond leer- en werkklimaat belangrijk (Bakker, 2022; Kox, 2022; SPRiNG Eindsymposium).

Het voorgestelde project richt zich op het behoud van studenten in de laatste jaren van de opleiding verpleegkunde en in de eerste jaren als startende verpleegkundige met een focus op innovatieve leer- en werkomgevingen (o.a. leerwerkplaatsen, leerafdelingen, ZIC's, ZIN's, lerende gemeenschappen, traineeships, en onboardings-, inwerk- en transitieprogramma's).

De centrale vraag van dit project luidt: wat kunnen opleiding en praktijk doen en hoe kunnen ze samenwerken om studenten beter voor te bereiden op het mentaal en fysiek uitdagende verpleegkundige beroep en om studenten en startende verpleegkundigen een vitale start in de praktijk te bezorgen en aan boord te houden? We gaan dit doen door een systematische inventarisatie en evaluatie van goede praktijken met een analyse van de werkzame elementen en het blootleggen van de onderliggende mechanismen van bestaande programma's en initiatieven. We onderzoeken ook de voorwaarden voor structurele inbedding en verankering in de opleidingen verpleegkunde en in zorgorganisaties.

Het project richt zich op a. studenten die stage lopen in zorgorganisaties en startende verpleegkundigen, b. praktijkopleiders, werkbegeleiders en het team, en c. hrm, management en bestuur van organisaties. Het project is actie- én ontwerpgericht. Al tijdens het project wordt de ontwikkelde en te ontwikkelen kennis ontsloten en gedeeld en staat het leren van en met elkaar centraal. Dat start met bewustzijn en delen van behoeften en ervaringen tussen alle betrokkenen en op alle niveaus (individueel, afdeling/team, organisatie, regionaal). Ook wordt een begin gemaakt met het ontwikkelen van een nieuw programma of het verbeteren en/of evalueren van een bestaand programma.

Het project beoogt de volgende resultaten op te leveren:

1. Inzicht in behoeften, ervaringen en acties van betrokkenen in relatie tot geselecteerde goede praktijken op het gebied van vitaliteit en van transitie van opleiding naar praktijk;
2. Een systematische beschrijving van goede praktijken op het gebied van vitaliteit en van transitie van opleiding naar praktijk;
3. Inzicht in werkende aanpakken en voorwaarden (m.b.v. Context-Mechanism-Outcome strings die inzicht geven in wat werkt in welke context met welk resultaat);
4. Een voorstel/ontwerp voor een flexibel en modulair transitieprogramma met aandacht voor vitaliteit in de verschillende leer- en werkcontexten van studenten en startende verpleegkundigen, en/of een voorstel voor verbetering van een bestaand programma en een voorstel voor het inbedden, delen, evalueren en monitoren van het (verbeterde) programma.

Contactpersoon:

Katja van Vliet, Kenniscentrum Zorginnovatie Hogeschool Rotterdam en Vitale Delta,
k.p.van.vliet@hr.nl